

Evropski
pokret
Srbija

#EY
ЗА ТЕБЕ

Srbija i EU

Predrasude i stavovi

Generalna sekretarka Evropskog pokreta u Srbiji

Dragana Djurica

Autorke

Dr Irena Petrović

Dr Dejana Pavlović

Urednice

Dr Ana Stevanović Đukić

Neda Racić

Dizajn i prelom

Evropski pokret u Srbiji

Kralja Milana 31

Beograd

www.emins.org

Publikacija je nastala u okviru projekta “Evropski putokazi” koji finansira Evropska unija, a koji realizuje Evropski pokret u Srbiji zajedno sa Evropskim pokretom iz Valjeva, Građanskim forumom iz Novog Pazara i Mrežom za ruralni razvoj Srbije iz Kraljeva.

Ova publikacija objavljena je uz finansijsku pomoć Evropske unije. Za sadržinu ove publikacije isključivo je odgovoran Evropski pokret u Srbiji i ta sadržina nipošto ne izražava zvanične stavove Evropske unije.

2024

01 uvod

03 metodološki okvir

05 uзорak

10 rezultati istraživanja

38 zaključna razmatranja

sadržaj

uvod

Proces pridruživanja Evropskoj uniji pruža značajnu priliku za unapređenje regionalnog razvoja Srbije, s obzirom na sve veću pažnju koju EU posvećuje ovoj oblasti kroz svoje institucije i mehanizme.

Ovo istraživanje nastalo je u okviru projekta "Putokazi ka EU kroz Zapadnu Srbiju i Šumadiju" koje finansira Evropska Unija, a realizuje Evropski pokret u Srbiji, zajedno sa partnerima: Građanskim Forumom iz Novog Pazara, Evropskim pokretom u Valjevu i Mrežom za ruralni razvoj Srbije iz Kraljeva.

Projekat ima za cilj da informiše stanovništvo Zapadne Srbije i Šumadije o značaju pridruživanja Srbije Evropskoj uniji (EU), uz suzbijanje predrasuda i jačanje pozitivnih stavova prema integracijama, posebno na lokalnom nivou.

Dosadašnja praksa pokazuje da narativ vladajuće strukture doprinosi formiranju negativne slike o demokratizaciji i EU integracijama, što je izraženije među starijom populacijom u odnosu na mlađu.

Sa jedne strane, potreba za ovim istraživanjem proizlazi iz učestalih predrasuda i nedovoljno razvijenih pozitivnih stavova stanovništva o EU integracijama.[1] Sa druge strane, usled regionalnih razlika u Republici Srbiji, region Zapadne Srbije i Šumadije jedan je od ekonomski slabije razvijenih.

Proces pridruživanja Evropskoj uniji pruža značajnu priliku za unapređenje regionalnog razvoja Srbije, s obzirom na sve veću pažnju koju EU posvećuje ovoj oblasti kroz svoje institucije i mehanizme. Podaci sa Popisa iz 2022. godine ukazuju da je region Zapadne Srbije i Šumadije najnaseljeniji u Srbiji, sa 1.819.318 stanovnika, od čega 286.556 čine mladi uzrasta od 15 do 29 godina. Ova starosna grupa predstavlja značajan segment populacije koji može biti ključan u procesu promena stavova prema EU integracijama. [2]

uvod

Dosadašnja istraživanja pokazuju da su mladi relativno dobro informisani o prednostima članstva u EU, posebno u oblastima obrazovanja, mobilnosti i interkulturalne razmene. Promene u stavovima mladih prema EU integracijama bile su značajne tokom godina. Na primer, podrška među mladima za ulazak Srbije u EU porasla je sa 40% u 2014. godini na preko 50% u 2021. godini, ali je zabeležen pad na 48% u 2023. godini.[3]

Kako bi se ojačala podrška procesu pristupanja EU, projekat ima za cilj da ispita nekoliko ključnih istraživačkih pitanja:

- Koji je opšti stav građana, koji žive u regionu Zapadne Srbije i Šumadije, o pristupanju Srbije EU?
- Koliko su građani upoznati sa koristima koje donosi članstvo u EU?
- Koji su prema mišljenju građana ključni izazovi i implikacije tokom procesa pristupanja kao i nakon pristupanja EU?
- U kojoj meri socio-demografski činioci određuju stav građana ovog regiona prema procesu pristupanja EU?

Ova istraživačka pitanja omogućiće preciznije kreiranje strategije komunikacije i efikasnije sprovođenje kampanja koje će doprineti boljoj informisanosti i pozitivnijem stavu stanovništva prema procesu pristupanja Srbije Evropskoj uniji.

Podrška među mladima za ulazak Srbije u EU porasla je sa 40% u 2014. godini na preko 50% u 2021. godini, ali je zabeležen pad na 48% u 2023. godini.[3]

istraživanje

Cilj ovog projekta je istraživanje stavova stanovništva Zapadne Srbije i Šumadije prema procesu pridruživanja Evropskoj uniji (EU), fokusirajući se na dve ciljane grupe: mlade u starosnoj dobi od 15 do 30 godina i populaciju stariju od 30 godina, pri čemu su starosne grupe analizirane kroz više starosnih kohorti.

Kreiranje istraživačkog instrumenta zasnovano je na unapred definisanim projektnim zadacima, koji su postavili osnovu za izradu upitnika. Upitnik je dizajniran u online formi i obuhvata 30 pitanja podeljenih u dve osnovne celine.

prva i druga celina

Prva celina upitnika obuhvata pitanja koja se odnose na socio-demografske karakteristike ispitanika, uključujući pol, starost, obrazovanje, mesto stanovanja, bračni status, status na tržištu rada i materijalni položaj domaćinstava.

Druga celina upitnika fokusirana je na stavove građana Zapadne Srbije i Šumadije prema procesu pridruživanja EU. Ova pitanja obuhvataju percepciju prednosti i nedostataka koji se očekuju od članstva Srbije u EU, posebno kroz programe i podsticaje za regionalni razvoj, kao i informisanost o politikama, institucijama i fondovima EU.

metodološki okvir

opšti uzorak

Istraživanje stavova stanovništva Zapadne Srbije i Šumadije prema procesu pridruživanja Evropskoj uniji (EU) obuhvatilo je uzorak od 483 ispitanika i sprovedeno je u periodu od juna do sredine jula 2024. godine. Ovaj vremenski okvir omogućio je prikupljanje reprezentativnih podataka od ciljnih grupa stanovništva, pružajući uvid u raznolikost stavova.

Kako bi se identifikovale karakteristike stavova ispitanika, korišćena je deskriptivna statistika, sa posebnim naglaskom na cross-tabulaciju, statističku metodu često primenjivanu u analizi kategoričkih podataka nominalnih vrednosti.

rezultati analize

Cross-tabulacija omogućava analizu odnosa između različitih kategorija podataka, kao što su socio-demografske karakteristike i lični stavovi ispitanika prema EU integracijama.

Rezultati analize omogućili su izdvajanje ključnih karakteristika ispitanika, što će biti značajno za kreiranje strategije i plana komunikacije usmerenog na jačanje podrške EU integracijama u posmatranom regionu Srbije. Ovi nalazi predstavljaju osnovu za dalju analizu i razvoj konkretnih preporuka za ciljano komuniciranje i angažovanje različitih starosnih grupa stanovništva u procesima EU integracija.

metodološki okvir

uzorak

karakteristike uzorka

U istraživanju je učestvovalo ukupno 483 ispitanika, uz malo veće učešće žena koje iznosi 56,1% (n = 271), dok muškarci predstavljaju preostalih 43,9% (n = 212). Većina ispitanika dolazi iz gradskih naselja, sa udelom od 58,2% (n = 281), što ukazuje na dominantnu urbanizaciju stanovništva i fokus istraživanja na urbane sredine. Prigradska naselja su zastupljena sa 20,3% (n = 98), a 21,5% ispitanika iz uzorka živi u seoskim naseljima (n = 104).

obrazovni profil

Širok spektar obrazovnih profila prisutan je u uzorku, sa najvećim udelom ispitanika koji su završili srednju školu (40%, n = 193). Visoko obrazovani ispitanici, uključujući one sa završenim osnovnim, master ili doktorskim studijama, čine 39,8% uzorka (n = 192), dok 7,2% ispitanika ima višu školu (n = 35). Ispitanici sa najnižim nivoom obrazovanja, tj. osnovnom školom ili nezavršenom osnovnom školom, predstavljaju 13% uzorka (n = 63).

bračni status

U pogledu bračnog statusa, skoro polovina ispitanika je u braku (49,7%, n = 240). Neoženjene i neudate osobe čine 36% uzorka (n = 174), dok manji procenat ispitanika spada u kategorije razvedenih (4,3%, n = 21), udovaca/udovica (6,4%, n = 31) ili onih koji žive u vanbračnoj zajednici (3,5%, n = 17). Većina ispitanika ima decu, tačnije 58% od ukupnog broja.

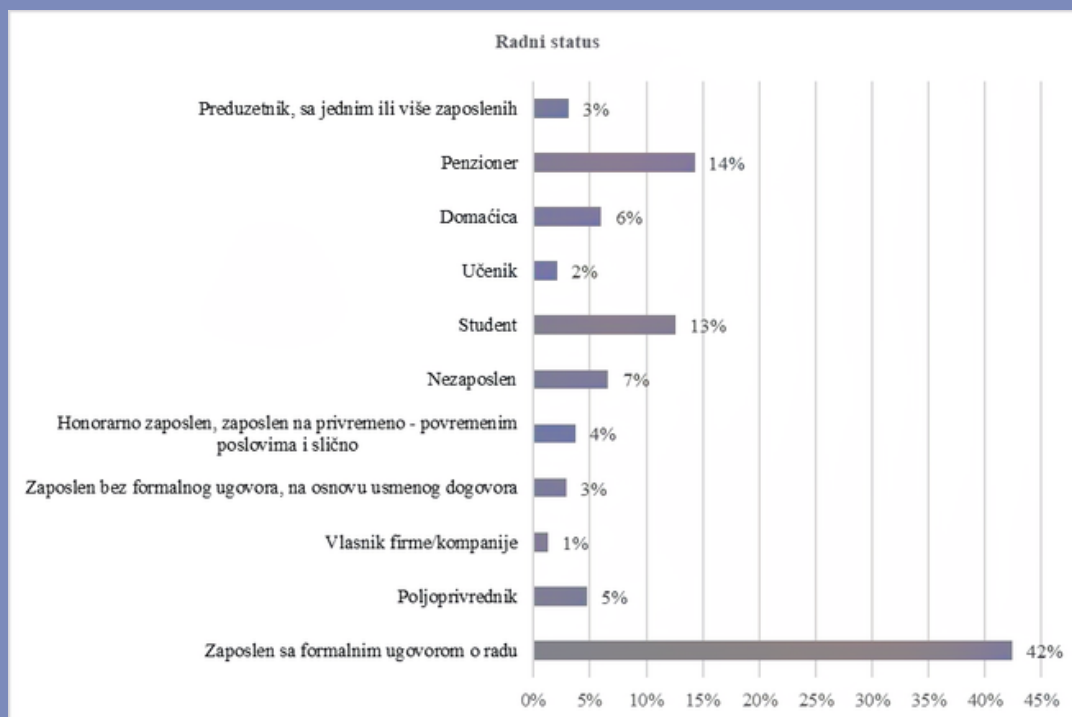
zaposlenje

Najveći deo ispitanika čine zaposleni sa formalnim ugovorom o radu, 42% ispitanika. Nakon njih, penzioneri čine 14% uzorka, dok studenti predstavljaju 13%. Učenici čine najmanju grupu u uzorku sa 2%, a 1% ispitanika su vlasnici firmi ili kompanija. Nezaposleni predstavljaju 7%, a domaćice čine 6%, što oslikava malu zastupljenost onih koji trenutno nisu aktivni na tržištu rada.

Tabela 1 Socio-demografske karakteristike ispitanika

		Ukupno (n)	Udeo %
Pol	Muškarci	212	43,90%
	Žene	271	56,10%
Tip naselja	Gradsko naselje	281	58,20%
	Prigradsko naselje	98	20,30%
	Seosko naselje	104	21,50%
Nivo obrazovanja	Osnovna škola/nezavršena osnovna škola	63	13%
	Srednja škola	193	40%
	Viša škola	35	7,20%
	Fakultet (osnovne studije, master studije, doktorske studije)	192	39,80%
Bračni status	Neoženjen/neudata	174	36%
	Razveden/razvedena	21	4,30%
	Udovac/udovica	31	6,40%
	Živi u vanbračnoj zajednici	17	3,50%
	Oženjen/udata	240	49,70%
Roditeljstvo	Da	280	58%
	Ne	203	42%

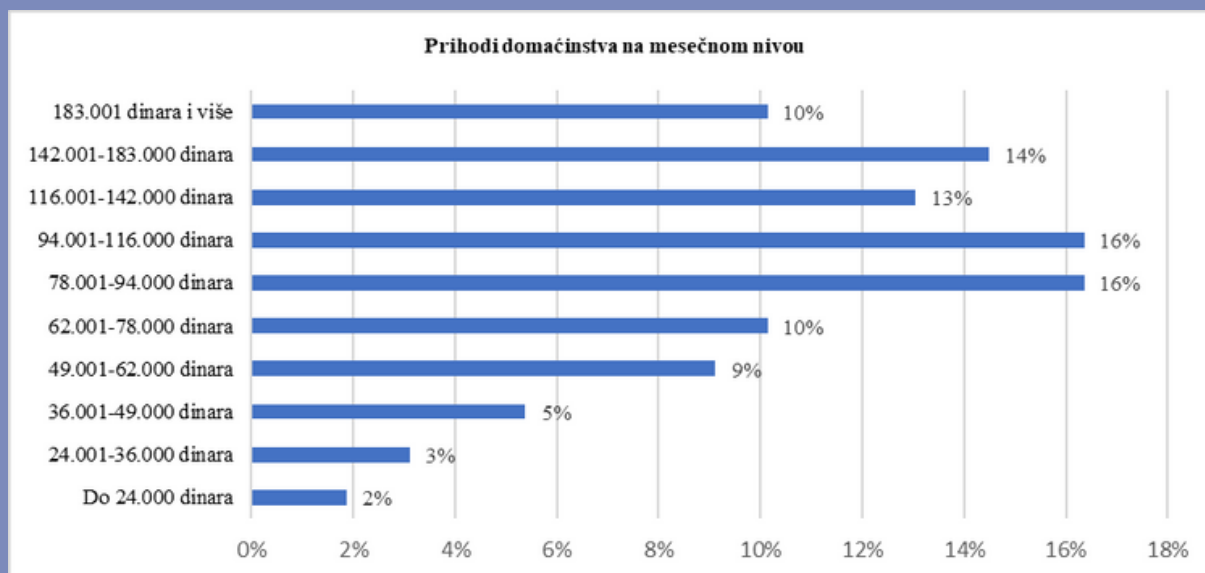
Grafikon 1 Radni status ispitanika

Prema rezultatima istraživanja, dominantan deo ispitanika (81,6%) živi u nekretninama koje su u vlasništvu njihovog domaćinstva i nisu opterećene hipotekama. Samo 5,4% ispitanika živi u nekretninama koje su u vlasništvu njihovog domaćinstva, ali su opterećene hipotekama. U uzorku, manje od 7% ispitanika boravi u nekretninama koje su u vlasništvu rođaka ili prijatelja (koristeći ih bez obaveze plaćanja nadoknade) ili su podstanari.

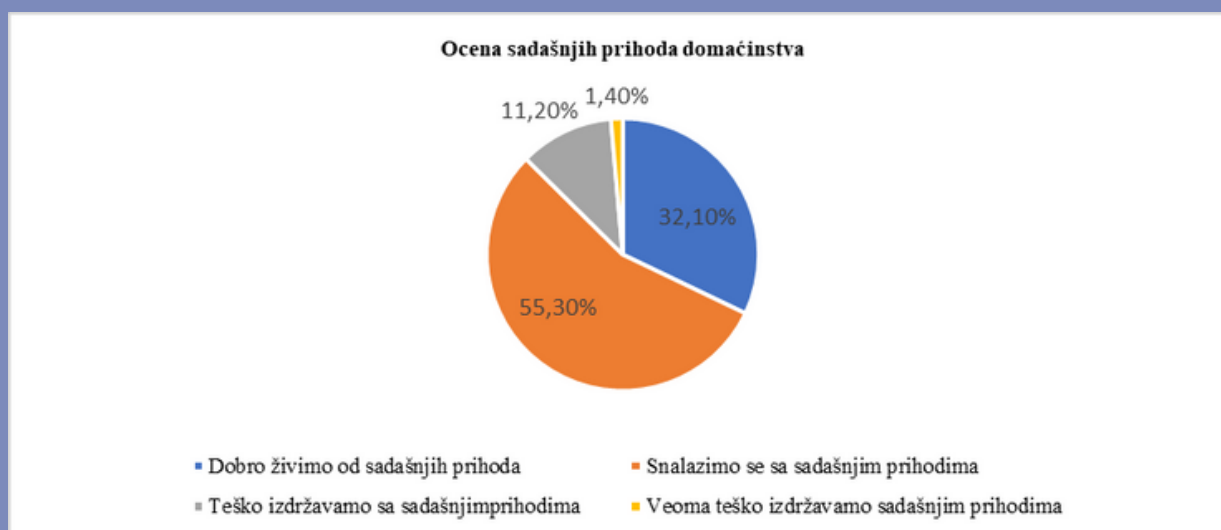
U uzorku je učestvovalo oko 60% ispitanika sa prihodima domaćinstva većim od 78.000 dinara. Dok je 10% ispitanika sa mesečnim prihodom domaćinstva manjim od 49.000 dinara.

Grafikon2 Prihodi ispitanika

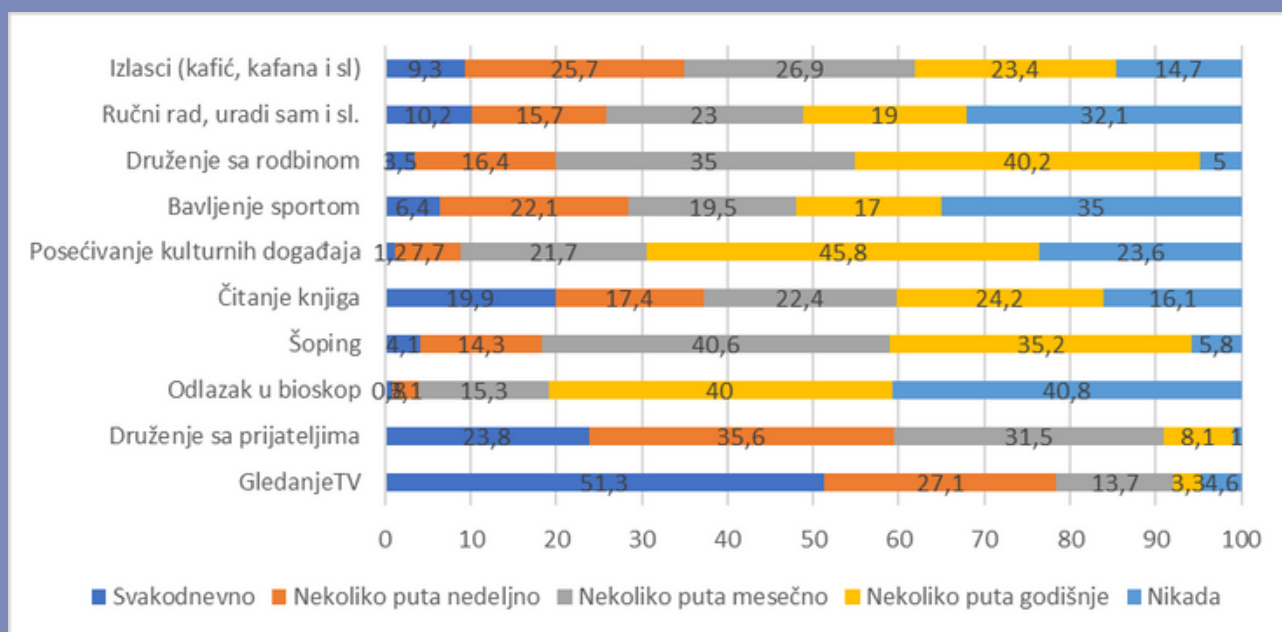

Više od polovine ispitanika smatra da se snalazi sa sadašnjim prihodima, a 32,1% ispitanika smatra da dobro žive od sadašnjih prihoda. U uzorku je mali broj ispitanika koji veoma teško izdržava sa sadašnjim prihodima.

Grafikon 3 Ocena prihoda domaćinstva

Grafikon 4 Ocena aktivnosti koje obavljaju ispitanici (u %)

Analizirajući samoprocenu ispitanika o društvenim aktivnostima koje obavljaju tokom dana, mali broj ispitanika ima aktivan društveni život. Na pitanje da ocene koliko često obavljaju ponuđene aktivnosti, više od polovine ispitanika je odgovorilo da često gleda TV, dok 40% ispitanika ne ide nikada u bioskop ili ide nekoliko puta godišnje. Od ukupnog broja ispitanika, 35% (n=169) se nikada nije bavilo sportom.

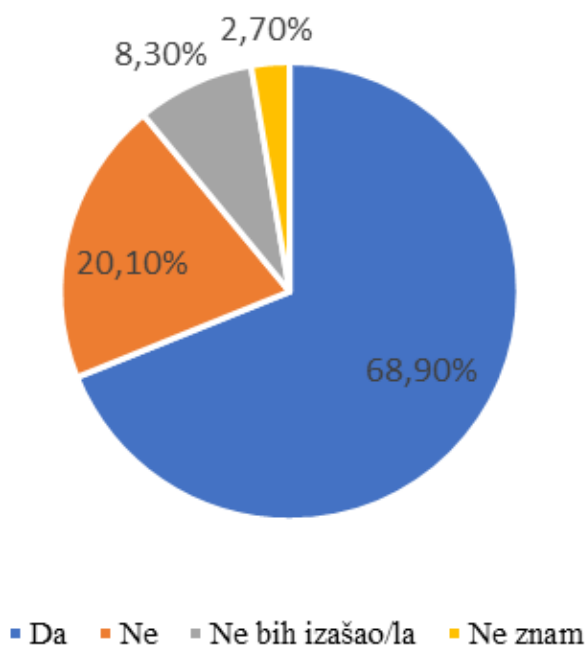
rezultati istraživanja

Rezultati odgovora na pitanje „Kada bi se sutra održao referendum o pristupanju Srbije u Evropsku uniju, kako biste glasali?“, ukazuju da je 69% ispitanika izrazilo pozitivan stav o pristupanju, dok je 20% protiv. Njih 8% izjavilo je da ne bi izašlo na referendum, a 3% je neodlučno. Ispitanici koji su protiv ulaska Srbije u EU, kao tri najsnažnija razloga istakli su: promenu tradicionalnih vrednosti i obrazaca ponašanja (50%); pojačan priliv radne snage iz inostranstva (21%) i odlazak članova porodice ili prijatelja/partnera u inostranstvo (18%).

Ispitanici iz urbanih sredina pokazuju veću podršku članstvu Srbije u EU, sa 73% onih koji bi glasali "za". U prigradskim i seoskim naseljima taj procenat je nešto niži, sa 67,3% i 59,6%. Međutim, primetan je veći procenat onih koji ne bi izašli na referendum u prigradskim i seoskim sredinama u poređenju sa gradskim naseljima. U seoskim naseljima, 18% ispitanika izjavilo je da ne bi izašlo na referendum ili nema jasan stav, dok taj procenat u gradskim naseljima iznosi 8,2%.

Grafikon 5 Odgovor na pitanje - Kada bi se sutra održao referendum o pristupanju Srbije u Evropsku uniju, kako biste glasali?

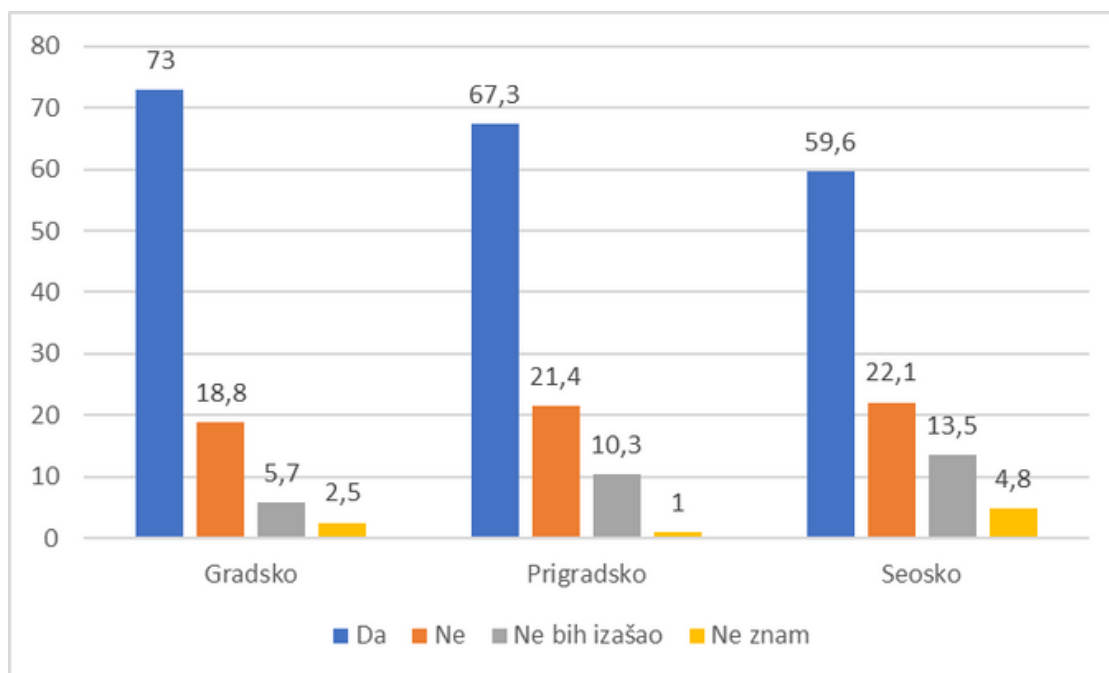

rezultati istraživanja

Što se tiče polne strukture, muškarci su izraženije podržali ulazak Srbije u EU. Među muškarcima 76,4% bi glasalo za članstvo u EU u odnosu na 63,1% žena. Podaci dalje pokazuju da žene češće imaju neodlučan stav u odnosu na muškarce (4,4% žena i 0,5 muškaraca je odgovorilo da ne zna da li bi izašlo na referendum). S druge strane, 11% žena ne bi glasalo, dok je među muškarcima taj procenat oko 5%.

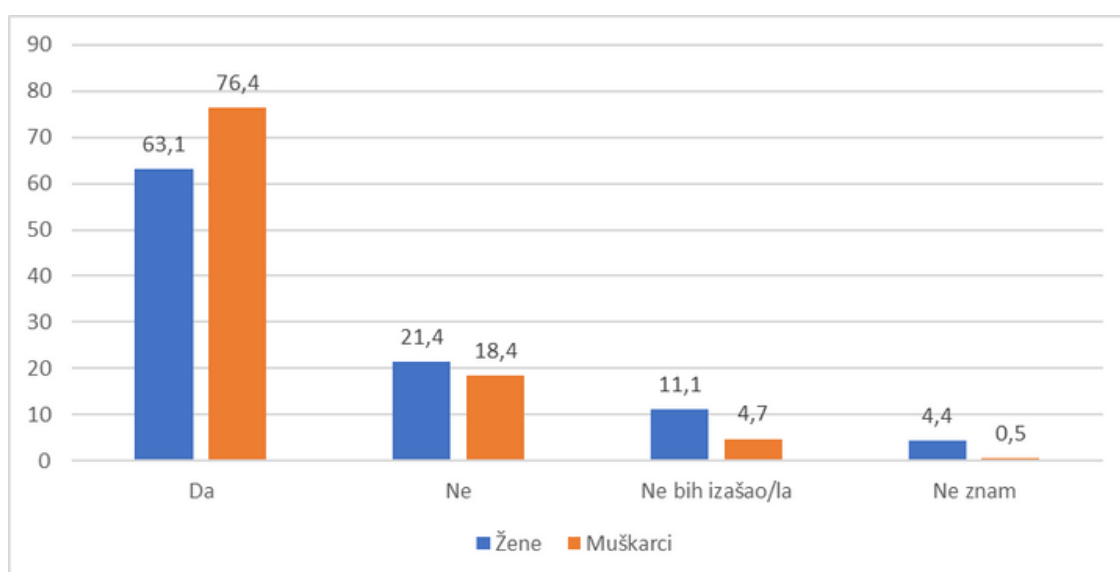

Grafikon 6 Odgovor na pitanje - Da li biste na referendumu glasali da Srbija udje u EU? prema tipu naselja ispitanika (u%)

rezultati istraživanja

Grafikon 7 Odgovor na pitanje - Da li biste na referendumu glasali da Srbija udje u EU? prema polu ispitanika (u%)

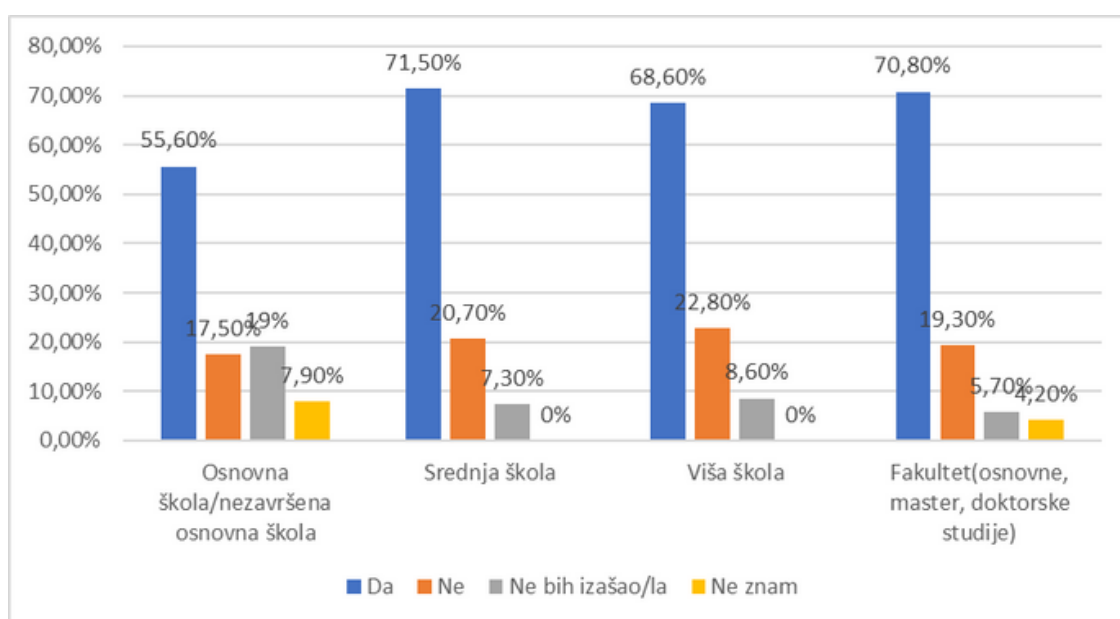

Kada se rezultati posmatraju prema obrazovnoj strukturi, ispitanici sa srednjim i fakultetskim obrazovanjem pokazuju najviši nivo podrške za članstvo u EU, sa 71,5% i 70,8% pozitivnih odgovora. Nasuprot tome, samo 55,6% ispitanika sa osnovnim obrazovanjem ili nižim nivoom obrazovanja ima pozitivan stav prema članstvu.

Takođe, 19% ispitanika sa osnovnom ili nezavršenom osnovnom školom izjavilo je da ne bi izašlo na referendum, dok je 7,9% neodlučno, što predstavlja visok procenat u poređenju sa drugim obrazovnim grupama.

rezultati istraživanja

Grafikon 7a Odgovor na pitanje - Da li biste na referendumu glasali da Srbija udje u EU? prema tipu obrazovanja ispitanika

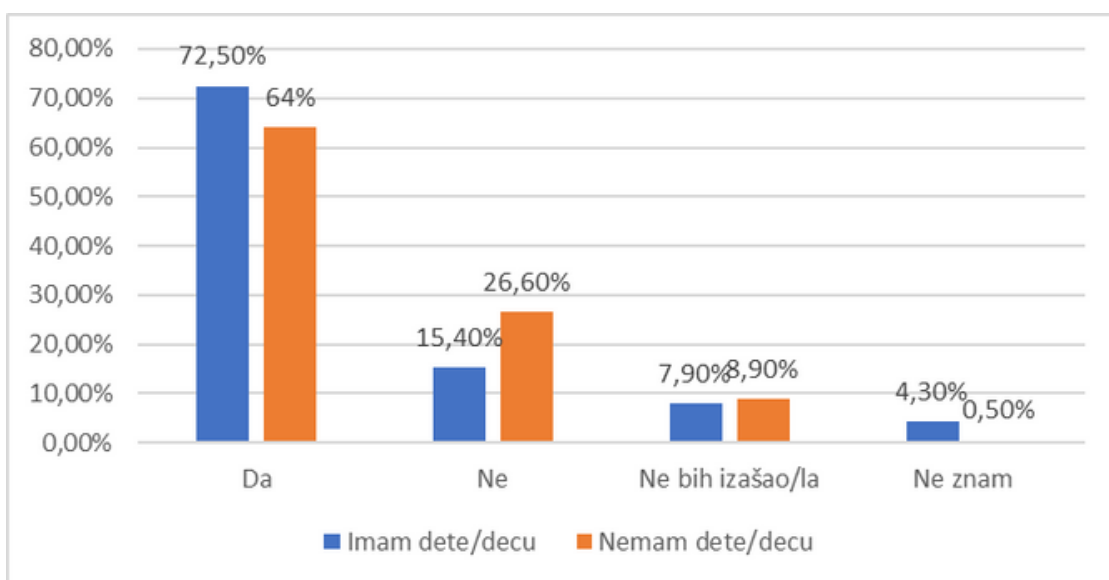

Takođe, 19% ispitanika sa osnovnom ili nezavršenom osnovnom školom izjavilo je da ne bi izašlo na referendum, dok je 7,9% neodlučno, što predstavlja visok procenat u poređenju sa drugim obrazovnim grupama.

rezultati istraživanja

Grafikon 8 Odgovor na pitanje - Da li biste na referendumu glasali da Srbija udje u EU? u zavisnosti da li su ispitanici roditelji ili ne

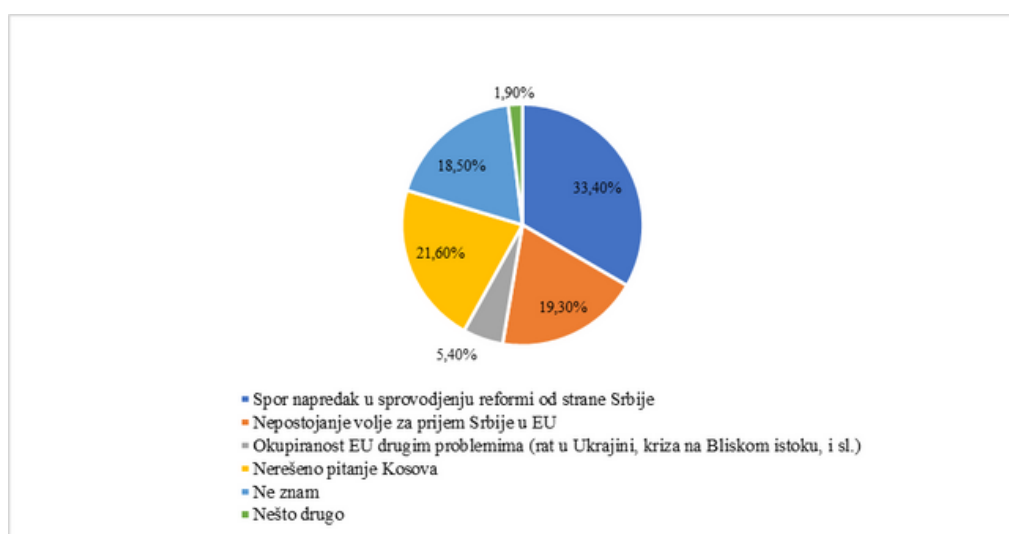

Ukupno 72,5% ispitanika sa decom podržava članstvo Srbije u EU, što je značajno viši procenat u poređenju sa ispitanicima bez dece (64%). Ipak, među ispitanicima bez dece veći je procenat onih koji se protive članstvu (26,6% u odnosu na 15%).

Takođe, veći procenat ispitanika sa decom je izjavio da ne bi izašao na referendum ili je neodlučan (11,6%) u poređenju sa onima bez dece (oko 9%).

rezultati istraživanja

Grafikon 9 Razlozi zašto Srbija nije u EU

Kao glavni razlog zbog kog ispitanici smatraju da Srbija još uvek nije članica EU, navodi se spor napredak u sprovođenju reformi u zemlji (33,4%). Potom, među najčešće pomenutim razlozima su nerešeno pitanje Kosova (21,6%) i nepostojanje volje unutar EU za prijem Srbije (19,3%).

Posmatrajuci prema starosnim grupama, da je spor napredak razlog neulaska Srbije u EU, smatra čak 40,4% ispitanika starosti od 25 do 30 godina.

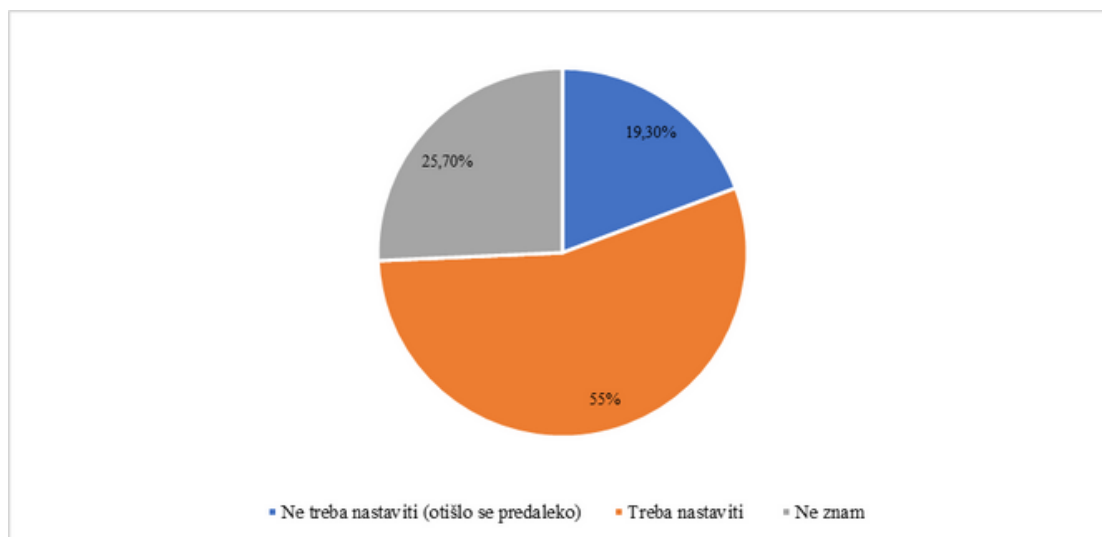
	Spor napredak u sprovođenju reformi od strane Srbije	Nepostojanje volje za prijem Srbije u EU	Okupiranost EU drugim problemima (rat u Ukrajini, kriza na Bliskom istoku, i sl.)	Nerešeno pitanje Kosova	Ne znam	Nešto drugo
Ispitanici starosti do 24 godine	34,10%	14,60%	6,10%	26,80%	14,60%	3,70%
od 25 do 30 godina	40,40%	19,20%	3,80%	21,20%	15,40%	0%
od 31 do 45 godina	36,10%	20,10%	4,20%	17,40%	19,40%	2,80%
od 46 do 60 godina	31,90%	24,80%	4,40%	19,50%	18,60%	0,90%
preko 60 godina	26,40%	15,40%	8,80%	26,40%	22%	1,10%

rezultati istraživanja

Većina ispitanika (55%) veruje da bi Srbija trebalo da nastavi sa procesom evropskih integracija, dok 19,3% smatra da bi taj proces trebalo zaustaviti. Značajan deo ispitanika (25,7%) je neodlučan ili nije siguran u svoje mišljenje. Stavovi prema evropskim integracijama variraju u zavisnosti od starosne grupe.

Najveću podršku nastavku integracija pružaju stariji ispitanici, posebno oni u starosnoj grupi od 46 do 60 godina, gde čak 62,8% podržava nastavak procesa. S druge strane, mlađi ispitanici, posebno oni do 24 godine, pokazuju veću neodlučnost (35,4%).

Grafikon 10 Odgovor na pitanje - Da li Srbija treba da nastavi sa EU integracijama?

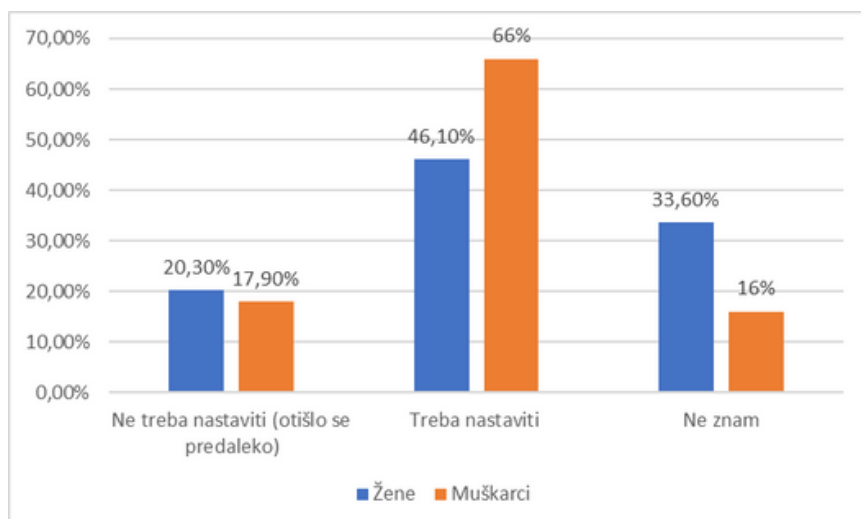
	Ne treba nastaviti (otišlo se predaleko)	Treba nastaviti	Ne znam
Ispitanici starosti do 24 godine	24,40%	40,20%	35,40%
od 25 do 30 godina	26,90%	44,20%	28,80%
od 31 do 45 godina	18,80%	59%	22,20%
od 46 do 60 godina	15%	62,80%	22,10%
preko 60 godina	16,50%	58,20%	25,30%

rezultati istraživanja

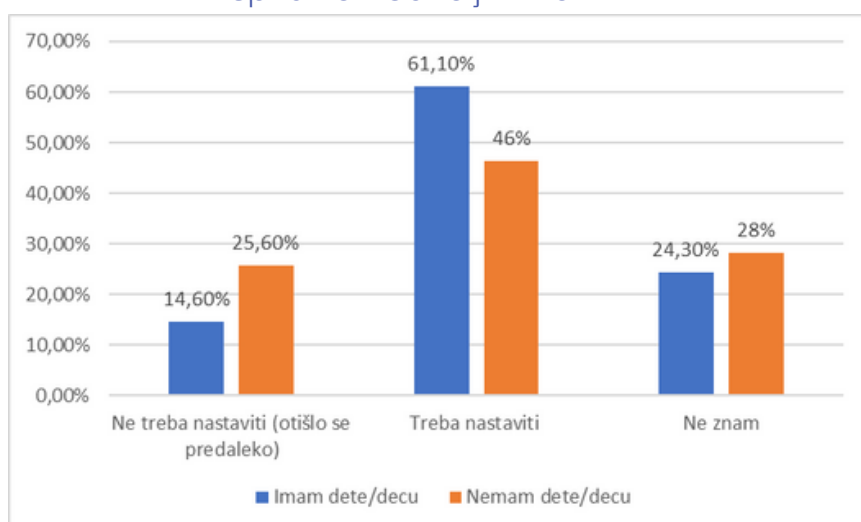
Muškarci pokazuju znatno veću podršku za nastavak evropskih integracija u poređenju sa ženama (66,0% naspram 46,1%). Takođe, žene su u većoj meri neodlučne ili nesigurne (33,6% u poređenju sa 16,0% kod muškaraca).

Ispitanici koji imaju decu značajno više podržavaju nastavak evropskih integracija (61,1%) u poređenju sa onima koji nemaju decu (46,3%). Takođe, među onima bez dece postoji veći procenat onih koji su protiv nastavka integracija (25,6% naspram 14,6%) i onih koji su neodlučni (28,1% naspram 24,3%).

Grafikon 11 Odgovor na pitanje - Da li Srbija treba da nastavi sa EU integracijama? prema polu

Grafikon 12 Odgovor na pitanje - Da li Srbija treba da nastavi sa EU integracijama? u zavisnosti da li su ispitanici roditelji ili ne

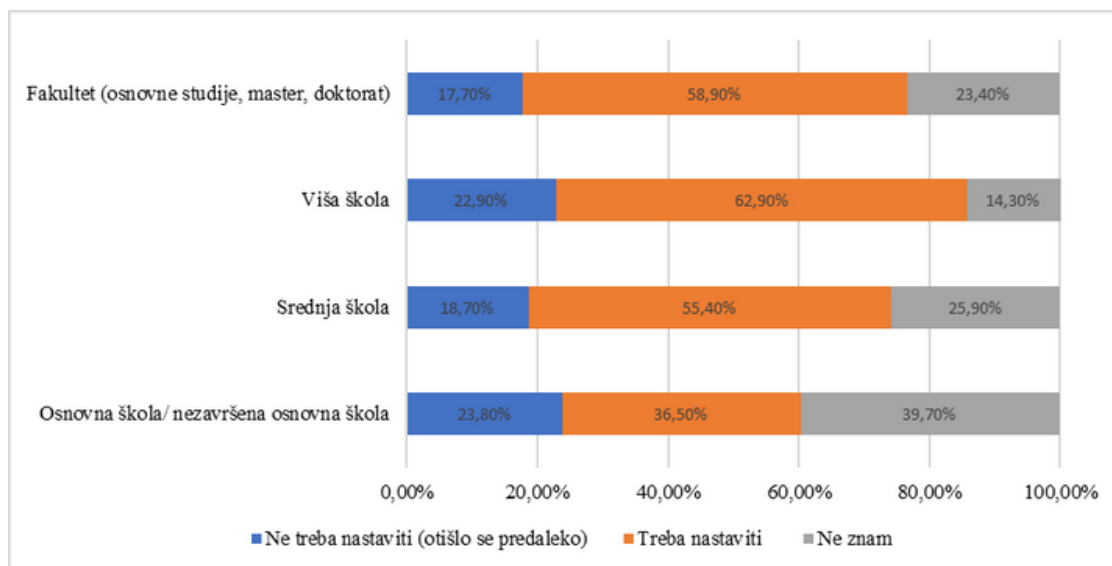

rezultati istraživanja

Posmatrajući nivo obrazovanja ispitanika i njihov stav prema nastavku procesa evropskih integracija, uočava se jasna korelacija između višeg stepena obrazovanja i davanja podrške. Ispitanici sa višim (62,9%) i visokim obrazovanjem (58,9%) u najvećoj meri izražavaju podršku evropskim integracijama.

Nasuprot tome, kod ispitanika sa osnovnim ili nezavršenim osnovnim obrazovanjem primećuje se značajan stepen neodlučnosti, pri čemu čak 39,7% ove populacije ne zna ili nije sigurno u vezi sa svojim stavom prema evropskim integracijama.

Grafikon 13 Odgovor na pitanje - Da li treba nastaviti sa procesom EU integracija? prema tipu obrazovanja ispitanika

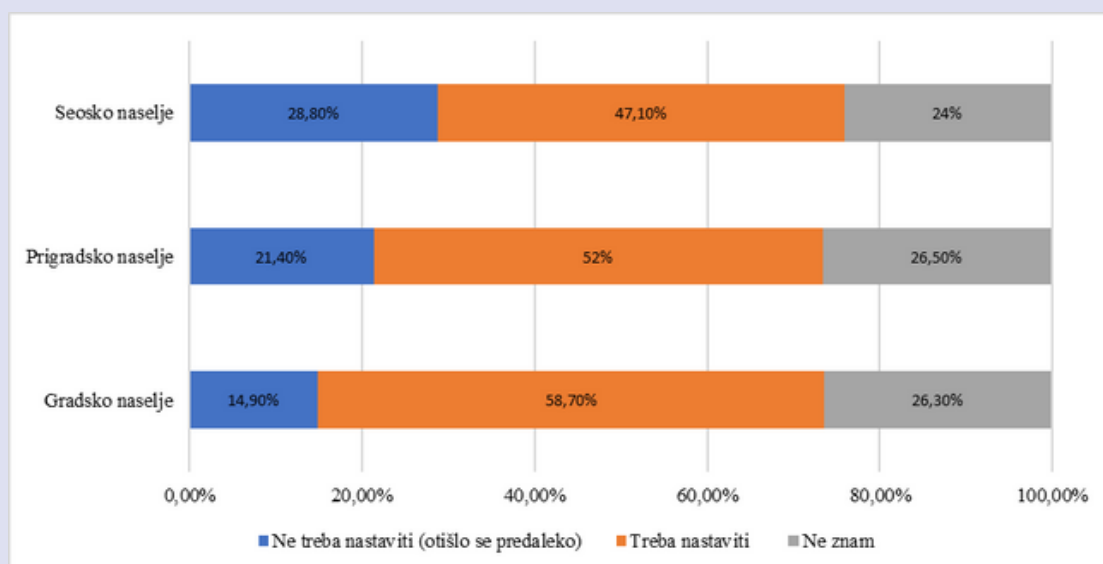

rezultati istraživanja

Podrška za nastavak evropskih integracija opada kako se prelazi iz gradskih u prigradska i seoska naselja. Stanovnici gradskih naselja pokazuju najveću naklonost prema evropskim integracijama, sa 58,7% koji podržavaju nastavak procesa.

Nasuprot tome, u seoskim naseljima zabeležen je najviši procenat onih koji se protive integracijama, sa 28,8% stanovnika koji smatraju da proces ne treba nastaviti. Takođe, u prigradskim i seoskim naseljima zabeležen je veći procenat neodlučnih ispitanika u poređenju sa gradskim naseljima.

Grafikon 14 Odogovor na pitanje - Da li treba nastaviti sa procesom EU integracija? prema tipu naselja ispitanika

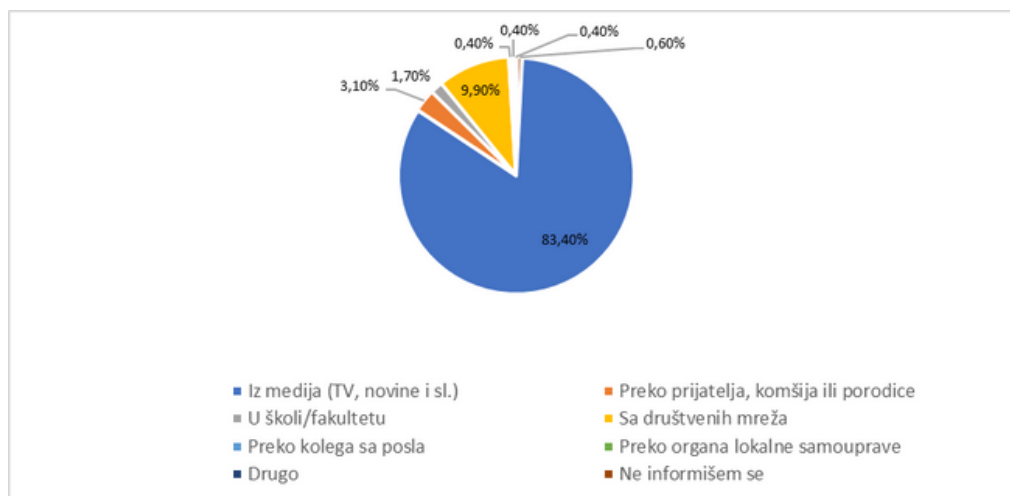

rezultati istraživanja

Ispitanici su istakli da se o evropskim integracija najpre informišu preko medija (televizija, radio, štampa i dr.), gde čak 83,4% je istaklo ovaj odgovor.

Od ukupnog broj ispitanika, 10% je navelo da se informiše preko društvenih mreža, a ostali ponuđeni odgovori su zanemareni.

Grafikon 15 Način informisanja o pristupanju Srbije EU

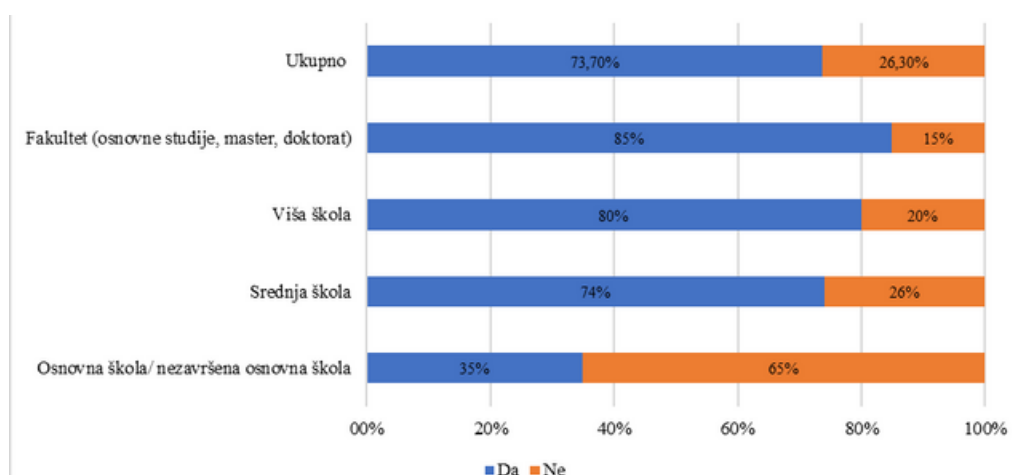

rezultati istraživanja

Analizom odgovora na pitanje „Da li ste turistički putovali u zemlje EU?“, utvrđeno je da je 73,7% ispitanika putovalo u Evropsku uniju, a 26,3% ispitanika nikada do sada nije posetilo EU. Rezultati pokazuju da su viši nivoi obrazovanja povezani sa većim procentom putovanja u EU.

Tako je oko 85% ispitanika sa fakultetskom diplomom putovalo u zemlje EU, dok je taj procenat nešto niži među ispitanicima sa višom školom (80%) i srednjom školom (74,1%). Najmanji procenat putovanja u zemlje EU zabeležen je među ispitanicima sa osnovnim ili nezavršenim osnovnim obrazovanjem, gde je 34,9% putovalo u EU.

Grafikon 16 Odgovor na pitanje - Da li ste turistički putovali u zemlje EU? ukupan uzorak i prema tipu obrazovanja ispitanika

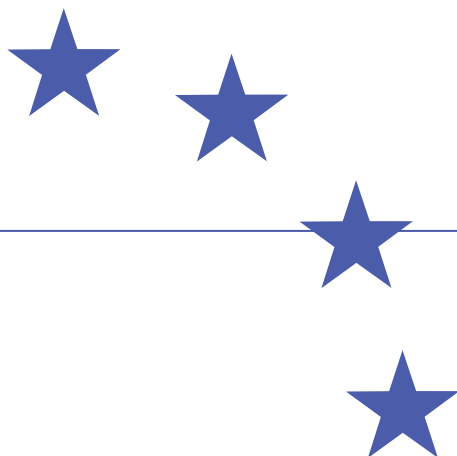
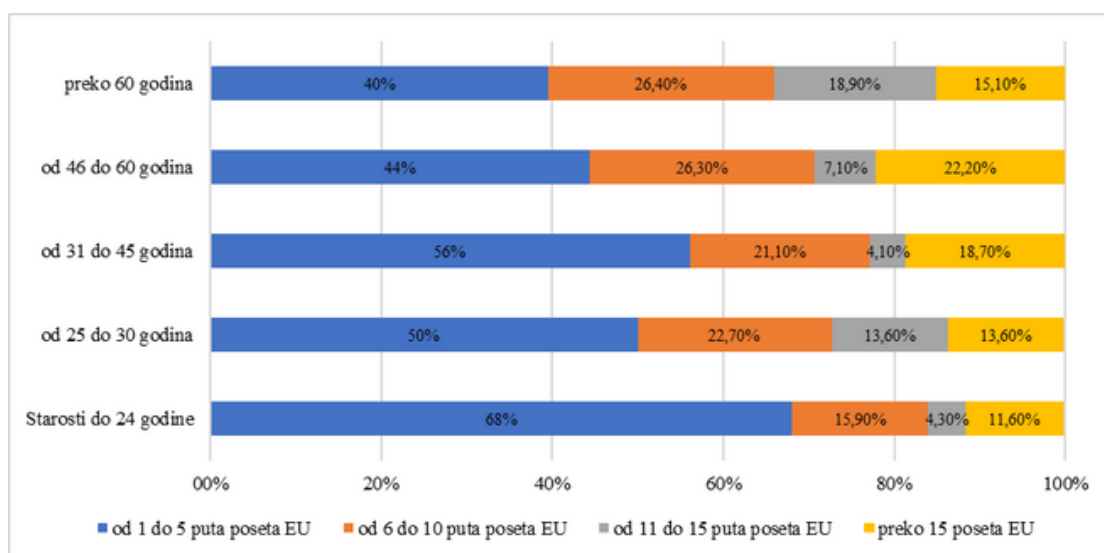

rezultati istraživanja

Mlađe starosne grupe, posebno mladi do 24 godine, pokazuju visok procenat poseta zemljama EU u rasponu od 1 do 5 puta (68,1%).

Nasuprot tome, starije generacije imaju veći broj poseta, gde su zemlje EU posetili više od 5 puta.

Grafikon 17 Broj poseta EU prema starosnoj strukturi ispitanika

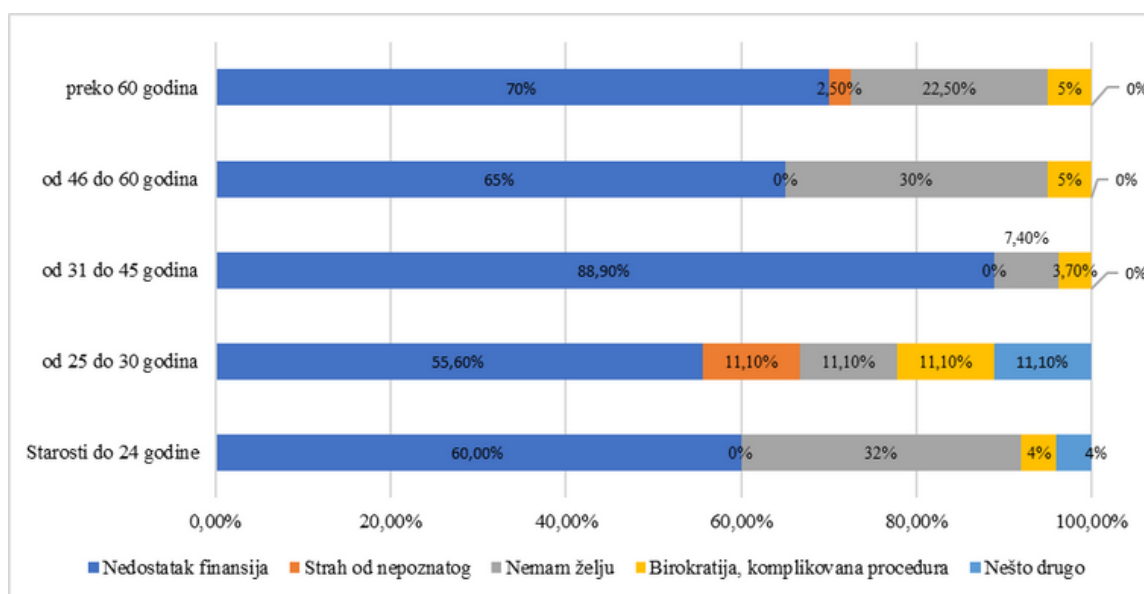

rezultati istraživanja

Analizom razloga zbog kojih ispitanici nisu putovali u zemlje EU, s posebnim fokusom na starosne grupe, nedostatak finansijskih sredstava se izdvaja kao najčešći razlog u svim starosnim kategorijama, uz varijacije u udelima. Ovaj razlog je najizraženiji među ispitanicima starosti od 31 do 45 godina, gde čak 89% navodi nedostatak finansija kao glavni razlog.

Sličan trend primećen je i kod ispitanika starijih od 60 godina, gde 70% deli isti stav. Najveći procenat ispitanika koji nemaju želju za putovanjem u EU nalazi se među mladima do 24 godine (32%) i populacijom starosti od 40 do 60 godina (30%).

Grafikon 18 Razlozi zašto ispitanici nisu putovali u EU

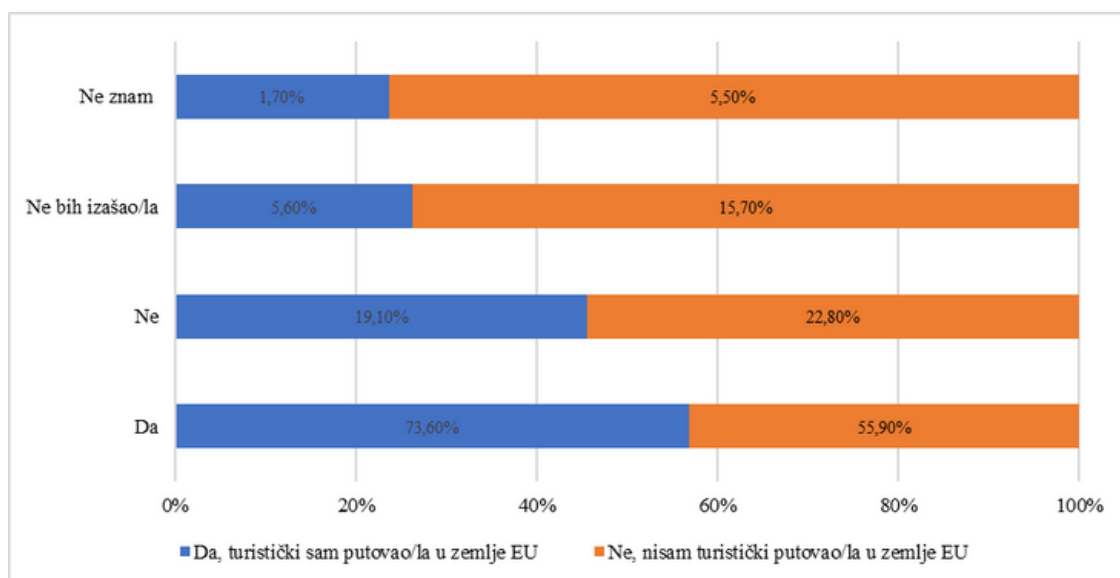
Razlozi zašto ispitanici nisu putovali u EU

rezultati istraživanja

Ispitanici koji su turistički posetili zemlje EU u značajno većoj meri podržavaju nastavak procesa evropskih integracija u poređenju sa onima koji nisu imali takva putovanja. Konkretno, među 356 ispitanika koji su putovali u zemlje EU, čak 62,6% podržava nastavak evropskih integracija, dok 15,7% veruje da ne treba nastaviti, a 21,6% je neodlučno ili nema stav po tom pitanju.

Nasuprot tome, među 127 ispitanika koji nisu putovali u EU, samo 33,1% podržava nastavak integracija, dok 29,1% smatra da bi trebalo prekinuti taj proces, a značajnih 37,8% nije sigurno ili nema mišljenje. Ovi podaci sugerišu da lično iskustvo sa zemljama EU može imati pozitivan uticaj na stavove prema evropskim integracijama.

Grafikon 19 Odgovor na pitanje - Da li biste na referendumu glasali da Srbija udje u EU? u zavisnosti da li su ispitanici putovali u EU ili ne

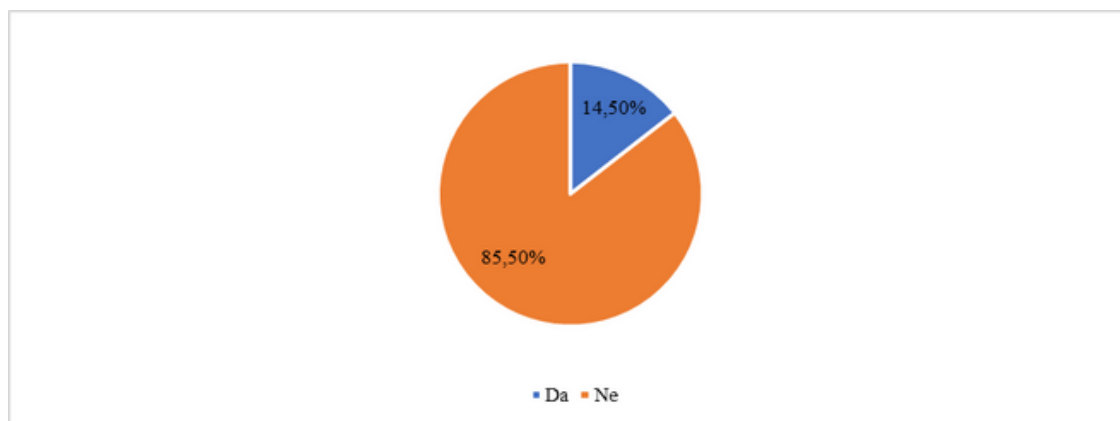

rezultati istraživanja

Veliki je procent ispitanika koji nisu imali mogućnost da žive duže od tri meseca u zemljama EU, oko 85,5%. Dok oko 14,5% ispitanika koji su živeli u EU kao najčešći razloge boravka navode poslovne prilike (56,1%) i posetu prijateljima/ porodici/ partneru (31,8%).

Na pitanje da li ste čuli za neke od EU fondova, većina ispitanika dala je potvrđan odgovor, 68%. Više od polovine ispitanika smatra da su mogućnosti za privlačenje sredstava iz EU fondova za realizaciju različitih projekata osrednje iskorišćene (23,4%) i u maloj meri iskorišćene (36%). Samo (1,4%) ispitanika smatra da su mogućnosti za privlačenje sredstava iz EU fondova za realizaciju projekata u njihovoj opštini maksimalno iskorišćene.

Grafikon 20 Odgovor na pitanje - Da li ste živeli u nekoj od zemalja EU bez prekida duže od 3 meseca?

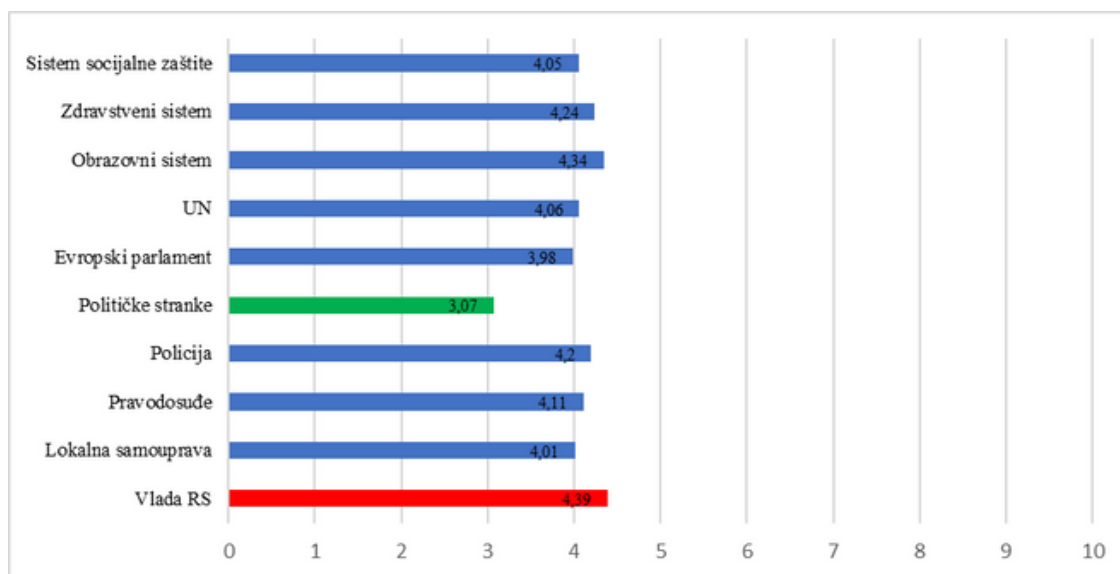

rezultati istraživanja

Kada je reč o poverenju u različite nacionalne i međunarodne institucije, rezultati su pokazali da postoji nizak nivo poverenja u sve institucije (prosečne vrednosti se svuda nalaze ispod 5).

Najniži stepen poverenja je u političke stranke, što je očekivan nalaz, dok je najviši stepen poverenja u Vladu RS i obrazovni sistem.

Grafikon 21 Poverenje u institucije – prosečna vrednost

*Vrednosti se kreću od 0 do 10, gde 10 označava potpuno poverenje

rezultati istraživanja

Kako bi se utvrdilo da li postoji razlika u stepenu poverenja u institucije između različitih kategorija ispitanika formirana je skala poverenja, a nakon toga je primenjena jednofaktorska analiza varijanse (ANOVA).

Skala je formirana sabiranjem pojedinačnih iskaza (minimalna vrednost na skali je vrednost 10, dok je maksimalna vrednost 100).

Tabela 2 Poverenje u institucije prema starosnim kategorijama

starosne kategorije	N	1	2
31 -45	144	35.6042	
25-30	52	37.6154	37.6154
46-60	113	41.1684	41.1681
do 24	82	42.52244	42.5244
60 više	91		46.7363
Sig.		.348	.108

rezultati istraživanja

Rezultati analize su pokazali da postoji razlika između starosnih kategorija. Najniži stepen poverenja je među ispitanicima od 31 do 45 godina starosti (prosečna vrednost je 35), nakon toga kod ispitanika od 25 do 30 godina, a zatim od 46 do 60 godina. Iznenadujuće, nešto viši stepen poverenja se javlja kod najmlađih ispitanika (do 24 godine). Treba naznačiti da bez obzira na određene razlike, između ovih kategorija ne postoji statistički značajna razlika. Najviši stepen poverenja pokazuju najstariji ispitanici (60+).

Prosečna vrednost na skali poverenja je 46.7. Imajući u vidu da se vrednosti na skali kreću od 10 do 100, jasno je da među svim starosnim kategorijama postoji relativno nizak stepen poverenja.

Na osnovu rezultata koji su predstavljeni u Tabeli br. 3 možemo da vidimo da najniži stepen poverenja imaju ispitanici sa završenim fakultetom (prosečna vrednost je 32.5), slede ispitanici sa višom i srednjom školom, dok je najviši stepen poverenja kod ispitanika bez osnovne i sa završenom osnovnom školom (prosečna vrednost je skoro duplo veća od ispitanika sa fakultetom).

Tabela 3 Poverenje u institucije prema obrazovnim kategorijama

Fakultet (osnovne studije, master, doktorat)	192	32.5521	
Viša škola	35	41.4000	41.4000
Srednja škola	193		42.7254
Osnovna škola	63		
Sig.		.107	.986

rezultati istraživanja

Kada je reč o poverenju u institucije na osnovu mesta stanovanja, možemo uočiti da je najniži stepen poverenja kod stanovnika koji žive u gradskim naseljima, potom kod ispitanika u prigradskim naseljima. Sa druge strane, znatno viši stepen poverenja pokazuju ispitanici iz seoskih sredina.

Tabela 4 Poverenje u institucije prema mestu stanovanja

Tip naselja	N	1	2
Gradsko naselje	281	35.8434	
Prigradsko naselje	98	39.8469	
Seosko naselje	104		53.4808
Sig.		.370	1.000

rezultati istraživanja

Najniži stepen poverenja imaju ispitanici sa najnižim (do 24.000 RSD) i najvišim prihodima (preko 180.000 RSD), slede ispitanici čiji se ukupni prihodi kreću od 142.000 do 183.000 RSD.

Sa druge strane, najviši stepen poverenja pokazuju ispitanici čije se prihodi kreću od 78.000 do 116.000 RSD. Treba svakako napomenuti da je u svim prihodnim razredima zabeležena prosečna vrednost ispod 50.

Tabela 5 Poverenje u institucije i ukupni prihodi domaćinstva

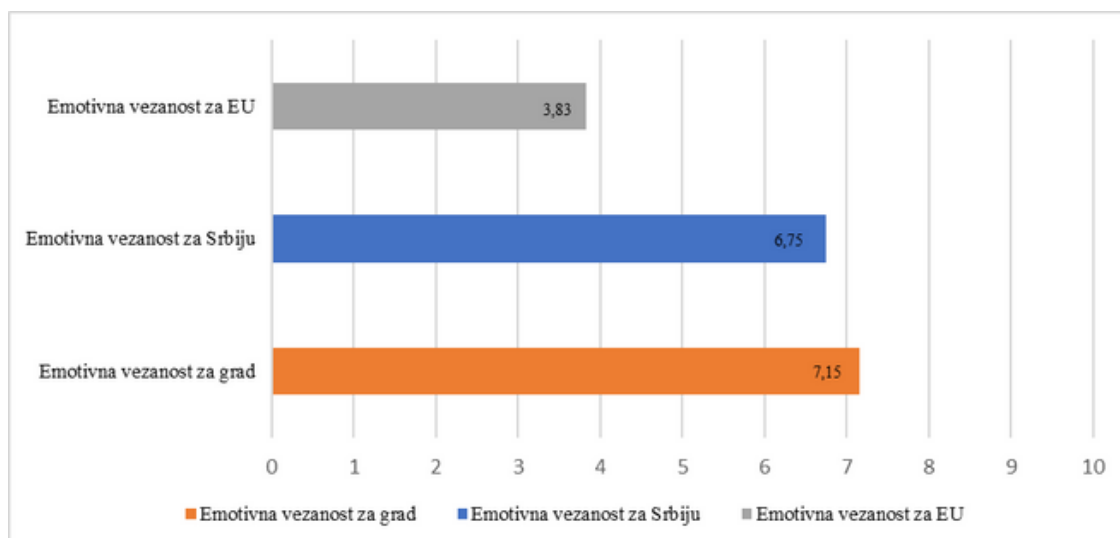
Ukupni prihodi	N	Subset for alpha = 0.05	
		1	2
1. Do 24.000 dinara	9	23.6667	
10. 183.001 dinara i više	49	26.4286	26.4286
9. 142.001-183.000 dinara	70	37.4571	37.4571
8. 116.001-142.000 dinara	63	38.0476	38.0476
2. 24.001-36.000 dinara	15	39.6667	39.6667
5. 62.001-78.000 dinara	49	41.8776	41.8776
3. 36.001-49.000 dinara	26		43.7692
4. 49.001-62.000 dinara	44		44.4318
7. 94.001-116.000 dinara	79		45.8987
6. 78.001-94.000 dinara	79		46.1519
Sig.		.106	.055

rezultati istraživanja

Rezultati analize pokazuju da je najveća vezanost za grad u kome ispitanici žive, nakon toga državu, dok je najniži stepen vezanosti za EU, što je i očekivan nalaz. Značajno je prikazati da li emotivna vezanost za mesto u kome ispitanici žive utiče na stav prema procesu integracije Srbije u EU.

Grafikon 22 Vezanost za mesto – grad, zemlju, EU

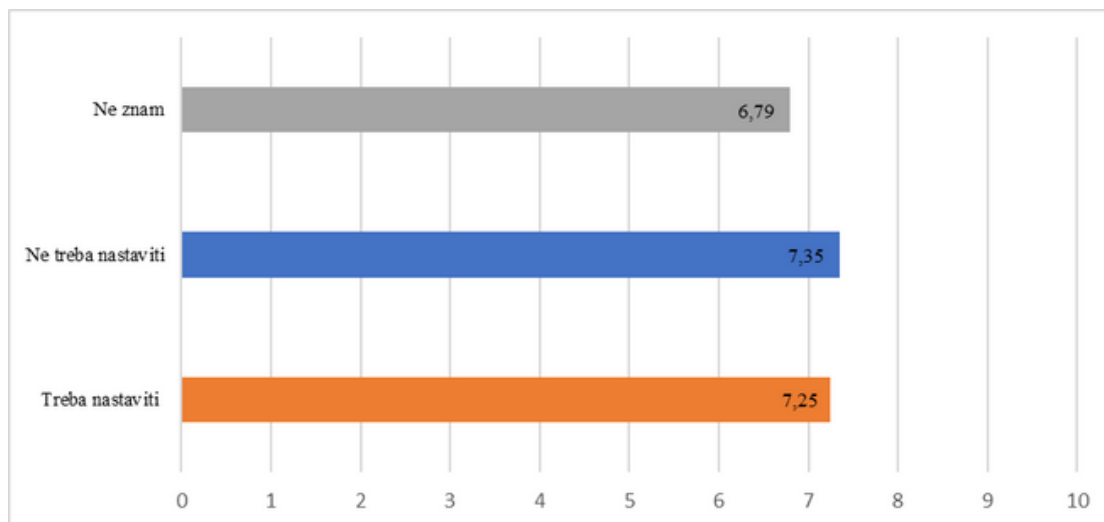
*Vrednosti se kreću od 0 do 10, gde 10 označava najviši stepen vezanosti

rezultati istraživanja

Kada posmatramo razlike u stepenu emotivne vezanosti za grad u kome ispitanici žive, između različitih kategorija stavova prema integraciji Srbije u EU (Ne znam, Ne treba nastaviti i Treba nastaviti), vidimo da ne postoji statistički značajna razlika u stepenu vezanosti za grad u kome žive.

Grafikon 23 Stepen emotivne vezanosti za grad i stav prema procesu integracije Srbije u EU

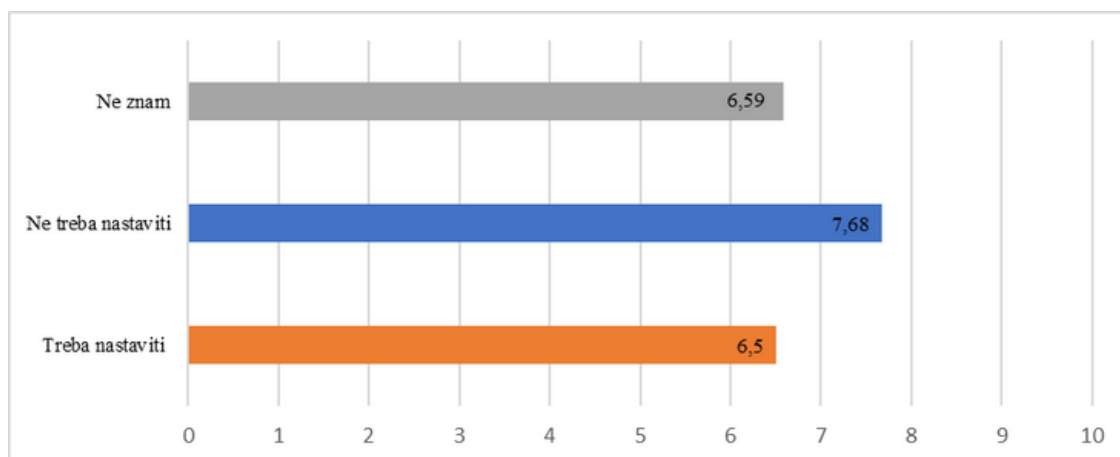

rezultati istraživanja

Sa druge strane, postoji povezanost između stava prema procesu evropskih integracija Srbije i emotivne vezanosti za Srbiju. Ispitanici koji navode da ne treba nastaviti sa procesom proširenja EU, u znatno većoj meri su vezani za Srbiju u odnosu na ispitanike koji navode da treba da se nastavi ili nemaju stav kada je reč o pridruživanju Srbije EU.

Grafikon 24 Stepen emotivne vezanosti za Srbiju i stav prema procesu integracije Srbije u EU

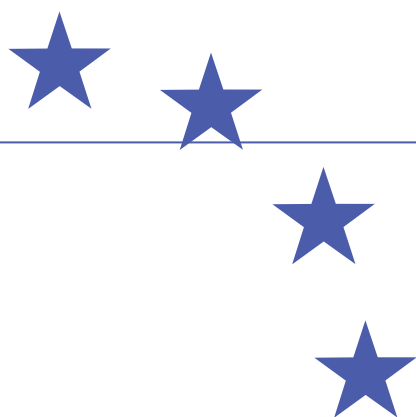
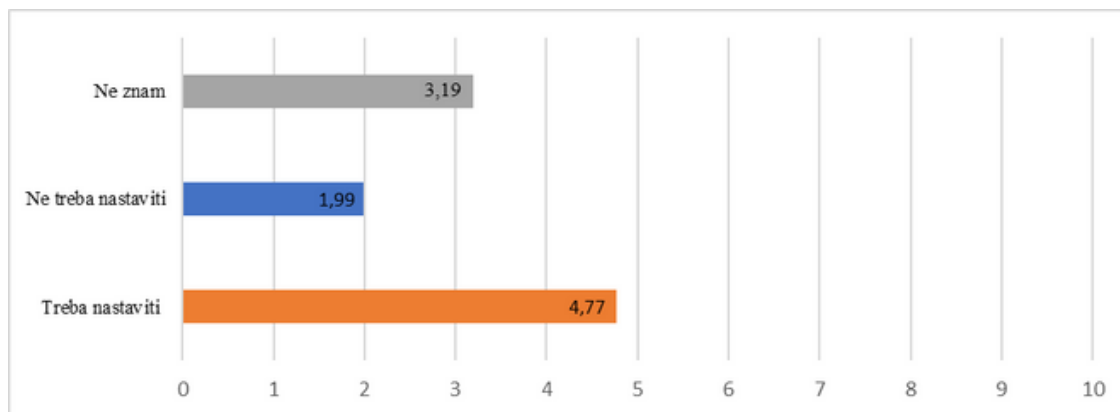

rezultati istraživanja

Najzad, postoji povezanost i između stava prema ulasku Srbije u EU i emotivne vezanosti za EU. Očekivano, ispitanici koji smatraju da treba da se nastavi sa procesom proširenja EU pokazuju najviši stepen emotivne vezanosti za EU.

Nešto niži stepen vezanosti pokazuju ispitanici koji nemaju stav, dok je najniži stepen vezanosti prisutan kod ispitanika koji smatraju da ne treba da se nastavi sa procesom proširenja EU (prosečna vrednost je samo 1.99).

Grafikon 25 Stepem emotivne vezanosti EU i stav prema procesu integracije Srbije

rezultati istraživanja

Prema rezultatima prikazanim u Tabeli 6. mladi i studenti, osobe sa invaliditetom, kao i preduzetnici i poljoprivrednici, percipirani su kao grupe koje će najviše imati koristi od pristupanja Srbije Evropskoj uniji, dok se penzioneri i starije osobe vide kao grupa koja će imati najmanje koristi.

Tabela 6 Ocena koja grupa stanovništva će imati najviše koristi od EU

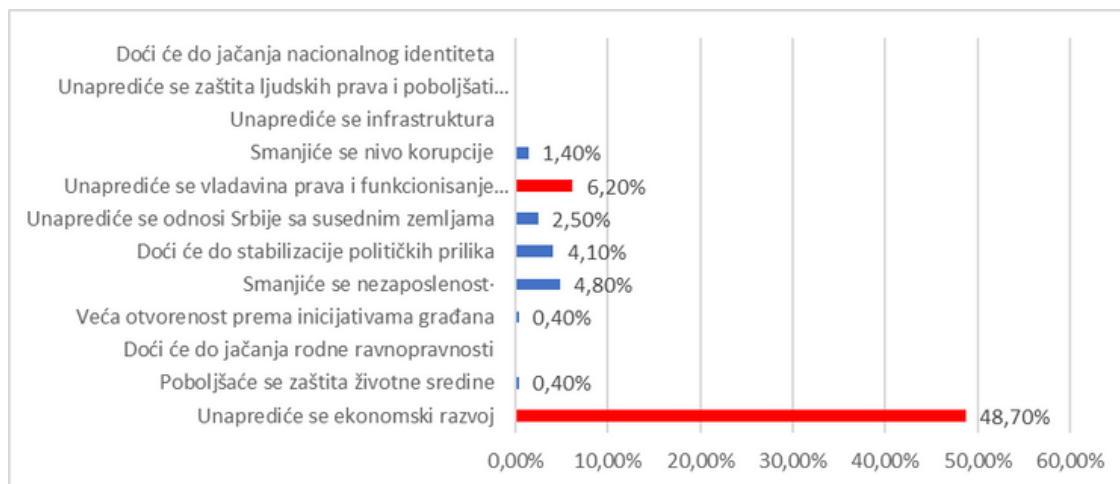
Ocena (1-najmanja korist, 5-najveća korist) koje grupe će imati najviše koristi od EU					
	1	2	3	4	5
Mladi i studenti	5,60%	6,80%	19%	21,10%	47,40%
Zaposleni u javnom sektoru	12%	18%	33,70%	19,70%	16,60%
Zaposleni u privatnom sektoru	11%	15,90%	34,80%	20,70%	17,60%
Poljoprivrednici	13%	13,90%	26,10%	24%	23%
Preduzetnici	7,20%	12,60%	30,60%	25,30%	24,20%
Penzioneri i starije osobe	20,50%	16,40%	31,50%	17,20%	14,50%
Romi	12%	13,90%	33,10%	19,50%	21,50%
Osobe sa invaliditetom	9,30%	7,90%	24%	24%	34,80%

rezultati istraživanja

Skoro 70% ispitanika je kao najvažniji razlog podrške priključenju Srbije EU (odnosno glasanju na referendumu za priključenje) navelo unapređenje ekonomskog razvoja zemlje.

Slede potom unapređenje vladavine prava sa 9,2% i smanjenje nezaposlenosti sa 6,8%. Ostali razlozi se znatno ređe navode.

Grafikon 27 Najveća prednost od priključenja EU

rezultati istraživanja

Najveći procenat ispitanika smatra da će integracija Srbije u EU pozitivno uticati na različite aspekte rada i ponašanja lokalnih organa vlasti, posebno na otvorenost prema inicijativama građana (48,7%) i informisanosti građana (47%).

Nešto manji procenat ispitanika smatra da će proces integracije pozitivno uticati na korupciju (37,7%), stručnost službenika (41,2%) i savesnost i odgovornost u radu (40,8%). Značajan deo ispitanika (preko 30%) navodi da neće biti nikakvih promena, dok negativan uticaj očekuje manje od 10% ispitanika.

Tabela 7 Uticaj integracije Srbije u EU - da li će uticati na pojedine aspekte rada i ponašanja lokalnih organa vlasti u vašoj opštini

Aspekti rada	Pozitivno	Ni pozitivno, ni negativno (ništa se neće promeniti)	Negativno	Ne znam
Stepen informisanosti građana o aktivnostima lokalne samouprave	47,0%	32,9%	3,5%	16,6%
Otvorenost prema inicijativama građana i uticaj građana na određivanje prioriteta	48,7%	30,4%	6,4%	14,5%
Profesionalnost i stručnost službenika	41,2%	39,5%	5,4%	13,9%
Odgovorno korišćenje budžetskih sredstava	44,5%	33,1%	7,5%	14,9%
Nekorumpiranost	37,7%	39,3%	7,9%	15,1%
Savesnost i odgovornost u radu	40,8%	38,9%	6,8%	13,5%

referendum

- Ako bi se sutra održao referendum, oko 70% ispitanika bi podržalo pristupanje Srbije Evropskoj uniji.
- Većina neodlučnih ispitanika po pitanju pristupanja EU dolazi iz seoskih naselja.
- Oko 15% žena ne bi izašlo na referendum ili bi bile neodlučne po tom pitanju.

podrška procesu EU integracija

- Roditelji pokazuju veću podršku za nastavak evropskih integracija u poređenju sa ispitanicima koji nemaju decu.
- Ispitanici koji podržavaju nastavak proširenja EU pokazuju najviši stepen emotivne vezanosti za Uniju.
- Gradjani koji su posetili zemlje EU u značajno većoj meri podržavaju nastavak procesa evropskih integracija u poređenju sa onima koji nisu imali takva putovanja.

mediji i korist

- Osnovni kanal informisanja o EU integraciji su mediji.
- Ukoliko bi Srbija postala članica EU, najveću korist imala bi mlađa populacija, osobe sa invaliditetom, kao i poljoprivrednici i preduzetnici.

zaključna razmatranja

izvori i publikacije

Internet izvori

[1] Ministarstvo za evropske integracije (2022). Evropska integracija građana Srbije. Preuzeto sa

https://www.mei.gov.rs/upload/documents/nacionalna_dokumenta/istrazivanja_javnog_mnjenja/javno_mnjenje_dec_22.pdf

[2] Popis (2022), Republički zavod za statistiku. Preuzeto sa

<https://data.stat.gov.rs/Home/Result/3104021002?languageCode=sr-Latn>

[3] Ministarstvo turizma i omladine (2023).

Preuzeto sa

<https://mto.gov.rs/extfile/sr/1659/Isptazivanje.pdf>

**#EY
ЗА ТЕБЕ**

Evropski
pokret

**Evropski pokret u
Srbiji
Kralja Milana 31
11000 Beograd**

www.emins.org
office@emins.org
011 3640174

**Evropski
pokret
Srbija**